

Lausunto 25.4.2022

Ympäristöministeriölle

kirjaamo.ym@gov.fi

LAUSUNTO luonnoksesta hallituksen esityksestä / laki ympäristövahinkorahastosta VN/11745/2019

Ympäristöministeriö on pyytänyt 24.3.2022 lausuntoja luonnoksesta hallituksen esityksestä / laki ympäristövahinkorahastosta. Ehdotetun korvausjärjestelmän tavoitteena on luoda ympäristön pilaantumisen vaaran aiheuttajien kollektiiviseen taloudelliseen vastuuseen tukeutuva nykyistä kattavampi ja tehokkaasti hallinnoitu toissijainen vastuujärjestelmä, joka ei kokonaisuutena kasvattaisi yritysten maksutaakkaa nykytilaan verrattuna.

Ympäristönsuojeluviranhaltijat YSV ry:n lausunto

Ympäristönsuojeluviranhaltijat YSV ry tuo esiin seuraavat näkökohdat:

- pakollinen ympäristövahinkovakuutus kaipaa selvästi jonkinlaista päivittämistä. Hankaluudet alkoivat silloin, kun ympäristölupavelvollisia laitoksia alettiin siirtää valtion lupa- ja valvontavastuulta kuntien ympäristönsuojelulle. Toiset vakuutusyhtiöt irtisanoivat vakuutukset asiakkailtaan heti, osa jatkoi vakuutusmaksun keräämistä. Asiakkaat jäivät epätietoisuuteen, miten riskit jatkossa hallintaan, koska riskit sinänsä ovat edelleen ihan samat kuin ennenkin esim. sahalla, autopurkamolla tai liimapuutehtaalla.
- vakuutuksen tarve on suurin niille yrittäjille, joilla on suuri vahingonriski suhteessa liikevaihtoon. Esimerkkinä vaikka erilaiset romualan yrittäjät. Jonain päivänä asiakas tuo pihaan vaikkapa käytöstä poistetun kemikaalisäiliön, joka on ”tyhjä ja puhdistettu”.
- olemme kuulleet tänä talvena, että yksi iso vakuutusyhtiö Suomessa myy yrityksille vain sellaista vakuutuspakettia, johon sisältyy ympäristövahinkovakuutus. Se on kuulemma osa pakettia myös niille yrityksille (esim. ruoppausurakoitsija), joilla ei ole mitään ympäristölupavelvollista toimintaa. Tämä asiakas sai Hämeen ELYstä vastauksen, että vakuutusyhtiöiden ei pitäisi edes tarjota ympäristövahinkovakuutusta asiakkaille, joille se ei lain mukaan kuulu.
- koskeeko rahasto/maksut myös vanhoja sijoituspaikkalupia, jossa toimintaa ei ole ollut 30 vuoteen mutta lupa kuitenkin jäänyt voimaan jostain syystä? Ja näissä tapauksissa kenelle maksu menee? Perikunnalle? Nykyiselle kiinteistönhaltijalle?
- kun asia on linkitetty YLVA-tietojärjestelmään, katsomme että YLVAn toimintaa kuntakäyttöpuolelle tulisi parantaa ja asiakkaidenkin osalta helpottaa. Nykyistä saa tankata heidän kanssaan ihan urakalla, ja kuitenkin ei mene oikein.

- YLVAssa on kaksi toimintaa, aktiivinen tai passiivinen. Se että toiminta on passiivinen ei tarkoita välttämättä sitä, että lupa on rauennut, vaan että toiminta on loppunut/"tauolla". Miten lupien raukeamiset saadaan näkyviin YLVAssa? Lakiehdotus edellyttää, että maksua ei peritä yrityksiltä, joiden toiminta on loppunut ja joiden lupa on rautettu. Mutta ainakin turkisvaltaisella alueella on paljonkin luvitettua toimintaa, jotka ovat ns. "tauolla".

- jos on ympäristövahinkovakuus, siirtyykö se suoraan toissijaiseen vastuujärjestelmään (TOVA)? Miten kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi tarkistaa TOVAsta onko tietty yritys maksanut rahastoon vai ei (maksukyvyttömyystapauksissa) vai meneekö tämäkin sitten niin, että pitää laittaa tietopyyntöpostia ELY-keskukseen?

- asiasta on keskusteltu myös erään konsultin kanssa, joka on tehnyt paljon YLVA-raportteja niin kauan kuin YLVA on ollut olemassa ja ennen tätä Vahti-järjestelmään. Hänen kommenttinsa oli: "Kuulin, että EU painostaa kulisissa laskemaan direktiivilaitosrajaa. Siten esimerkiksi siipikarjan raja putoaisi 10 000 linnun paikkeille (nyt 40 000) ja naudat tulisivat mukaan 150 lehmän kohdalla. Tämä aiheuttaa jo sitten enemmän vipinää kentällä, sillä kaikki luvathan olisi pakko avata ammoniakkaa yms. päästörajoja koskevien määräysten lisäämisen vuoksi.

- myös paine "kunnallisten" eläinsuojien YLVA -raportointia kohtaan kasvaa. Järjestelmä on vain nykyisin niin hankala, että millä perusviljelijät mahtavat selvitä ilmoituksistaan, kun minullakin on niissä tekemistä tällä kokemuksella?

- annamme vielä arviotavaksi, miten allaolevat Euroopan komission päästöjä rajoittavat lainsäädäntöehdotukset vaikuttavat TOVA-rahastoon ja YLVAAan?

"Euroopan komissiolta päästöjä rajoittavia lainsäädäntöehdotuksia

Ympäristöministeriön tiedote 6.4.2022 8.47

EU:n komissio julkaisi eilen lainsäädäntöehdotukset teollisuuspäästädirektiivin ja päästökisteriasetuksen tarkistuksesta sekä fluorattuja kasvihuonekaasuja koskevan asetuksen ja otsoniasetuksen muuttamisesta. Teollisuuspäästädirektiiviä laajennetaan koskemaan uusia teollisuudenaloja. EU:n päästökisterien halutaan antavan laajemmin tietoa ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä niiden päästöistä ja jätteistä. Fluorattuja kasvihuonekaasuja koskevaa sääntelyä kiristetään.

Teollisuuspäästädirektiivi on keskeinen teollisuuden päästöjen sääntelyssä. Se kattaa kaikki keskeiset ilmaan ja vesiin johdettavat päästöt. Direktiiviä päivitetään vastaamaan nykyvaatimuksia niin, että ympäristölupamenettely tukee nykyistä paremmin EU:n ilmasto- ja kiertotalouspolitiikan tavoitteita. Direktiiviä halutaan jatkossa soveltaa myös kaivoksiin, suuriin nautatiloihin ja akkuteollisuuteen.

Suomessa on noin 1 000 teollisuuslaitosta tai suurta eläinsuojaa, jotka kuuluvat direktiivin soveltamisalaan. Erityisesti nautatilojen lisäys soveltamisalaan ja komission ehdottama sika- ja siipikarjatilojen soveltamisalakynnyksen laskeminen lisäisi direktiivin soveltamisalassa olevien laitosten määrää merkittävästi. Teollisuuspäästädirektiivi on Suomessa laitettu täytäntöön ympäristönsuojelulaille ja teollisuuslaitoksilta vaadittavalta ympäristöluvalla, jossa asetetaan kunkin teollisuuslaitoksen päästöjä koskevat lupamääräykset. Ympäristölupamääräysten on perustuttava BAT-päätelmiin parhaan käyttökelpoisen tekniikan vaatimusten toteuttamiseksi.

Euroopan komissio kokoaa ja julkaisee Århusin yleissopimuksen velvoittamana rekisterit, jossa annetaan tietoa ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä niiden päästöistä ja jätteistä. Rekistereillä halutaan parantaa kansalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa elinympäristöä koskevaan päätöksentekoon.

Komission tavoite on, että raportointivelvollisuuden piiriin saadaan 90 prosenttia teollisen toiminnan ympäristövaikutuksiltaan merkittävimmistä päästöistä ilmaan ja veteen. Tulevaisuudessa nykyistä isompi määrä yhdyskuntajätevesien puhdistamoja ja polttolaitoksia kuuluu päästörekisteriasetuksen soveltamisalaan. Päästörekisteriasetuksen soveltamisalaa yhtenäistetään teollisuuspäästädirektiivin kanssa.

Suomessa on jo käytössä toiminnanharjoittajien sähköinen raportointi, jota kehitetään vastaamaan uusia vaatimuksia.

Fluoratut kasviuonekaasut (F-kaasut) ovat voimakkaita kasviuonekaasuja, ja niiden sääntelyä tiukennetaan. Pääasiassa kylmä- ja ilmastointilaitteissa käytettävien fluorihilivetyjen (HFC) markkinoille luovuttamista esitetään rajoitettavaksi paljon jyrkemmin kuin voimassa olevassa F-kaasusetuksessa. Tavoitteena on osaltaan edistää Pariisin ilmastopimuksen tavoitetta rajoittaa ilmaston lämpeneminen 1,5:een asteeseen nopeuttamalla siirtymistä vaihtoehtoisten ympäristöystävällisempien kylmäaineiden käyttöön.

Otsoniasetuksessa ehdotetaan toimia otsonikerrosta heikentävien aineiden päästöjen vähentämiseksi. Molemmassa asetuksissa esitetään myös lisätoimia laittoman kaupan ehkäisemiseksi.”

Ympäristönsuojeluviranhaltijat (YSV) ry:n puolesta,

Liisa Leino

puheenjohtaja

Elina Seppälä

sihteeri

Tiedoksi:

Ympäristönsuojeluviranhaltijat ry:n jäsenistö

Suomen Kuntaliitto

Ympäristönsuojeluviranhaltijat ry on perustettu 1981 ja toimii ympäristönsuojelussa eri hallinnonaloilla työskentelevien henkilöiden yhdyssiteenä järjestämällä kokous-, esitelmä- ja keskustelutilaisuuksia sekä kursseja. Yhdistyksen tavoitteena on edistää ympäristönsuojelualalla toimivien ammatillista osaamista sekä tehdä ympäristönsuojelualaa tunnetuksi. Tällä hetkellä yhdistyksessä on jäseniä noin 220. www.ysvry.fi. Yhdistyksen hallituksen tavoittaa osoitteesta [ysvry.hallitus\(a\)gmail.com](mailto:ysvry.hallitus(a)gmail.com). LinkedIn: Ympäristönsuojeluviranhaltijat (YSV) ry.